

UTVIKLINGEN PÅ ARBEIDSMARKEDET

NAVs arbeidsmarkedsprognose

Av Kristian Myklathun, Kristine von Simson og Johannes Sørbo¹

Sammendrag

Arbeidsmarkedet er i ferd med å kjøles ned. I løpet av årets ti første måneder har det blitt 10 000 flere arbeidssøkere registrert hos NAV, justert for normale sesongvariasjoner. En viktig årsak til den økte ledigheten er lavere aktivitet innen bygg og anlegg. Om lag en tredjedel av økningen i antallet arbeidssøkere så langt i år kommer innen yrkesgruppene bygg og anlegg, samt ingeniør og ikt-fag. En annen viktig faktor er den høye innvandringen fra Ukraina. Flere av de som har flyktet fra Ukraina begynner nå å registrere seg på arbeidsmarkedet, slik at arbeidstilbudet øker. Nye arbeidssøkere fra Ukraina står for ytterligere om lag en tredjedel av veksten i antallet arbeidssøkere så langt i år.

Vi anslår at arbeidsledigheten vil fortsette å øke framover, i om lag samme takt som den har gjort det siste året. De viktigste grunnene til det er lav aktivitet i bygge- og anleggsnæringen, svak utvikling i privat konsum, og at flere ukrainere vil registrere seg hos NAV for å få bistand til å komme i arbeid. Vi anslår at det i gjennomsnitt vil være 53 000 registrerte helt ledige i år, 61 000 neste år, og 68 000 i 2025. Det tilsvarer 1,8 prosent av arbeidsstyrken i 2023, 2,1 prosent i 2024, og 2,3 prosent i 2025.

Vår prognose innebærer beskjeden vekst i norsk økonomi og høyere arbeidsledighet. Selv om arbeidsledigheten vil stige, anslår vi likevel fortsatt lav arbeidsledighet i et historisk perspektiv. Vi venter også at sysselsettingen holder seg høy. I en situasjon med fortsatt lav ledighet er det gode muligheter for å få flere av de som er registrert hos NAV i jobb, og det samme gjelder de mange flyktningene som er bosatt de siste to årene. Vi har lagt til grunn at vi vil se en fortsatt økning i antallet arbeidssøkere fra Ukraina framover, men også at flere i denne gruppen vil komme i jobb.

¹ NAVs arbeidsmarkedsprognoser er utarbeidet av prognosegruppen i Arbeids- og velferdsdirektoratet. Artikkelen er basert på informasjon tilgjengelig per 22. november.

Arbeidsledigheten stiger

Så langt i år har antallet arbeidssøkere registrert hos NAV økt med om lag 10 000 personer, justert for normale sesongvariasjoner. 6 800 av disse er helt arbeidsledige. Utviklingen er dermed om lag som vi anslo i vår forrige prognose i juni i år. Økningen de siste månedene må sees i sammenheng med blant annet økt rente og høy inflasjon, som demper etterspørselen fra både husholdninger og virksomheter. I tillegg ser vi at en del av de som har flyktet til Norge fra Ukraina nå begynner å registrere seg som arbeidssøkere hos NAV, noe som representerer en økning i arbeidstilbudet. Selv om ledigheten har økt, er den fortsatt på et svært lavt nivå. Utenom de siste to årene må vi tilbake til 2008 for å finne sist den var like lav.

Ved utgangen av oktober var 86 400 personer registrert som arbeidssøkere hos NAV, hvorav 65 000 var registrert som helt ledige eller arbeidssøkere i et arbeidsmarkedstiltak (bruttoledigheten). Dermed var 2,9 prosent av arbeidsstyrken registrert som arbeidssøkere hos NAV, mens bruttoledigheten utgjorde 2,2 prosent.

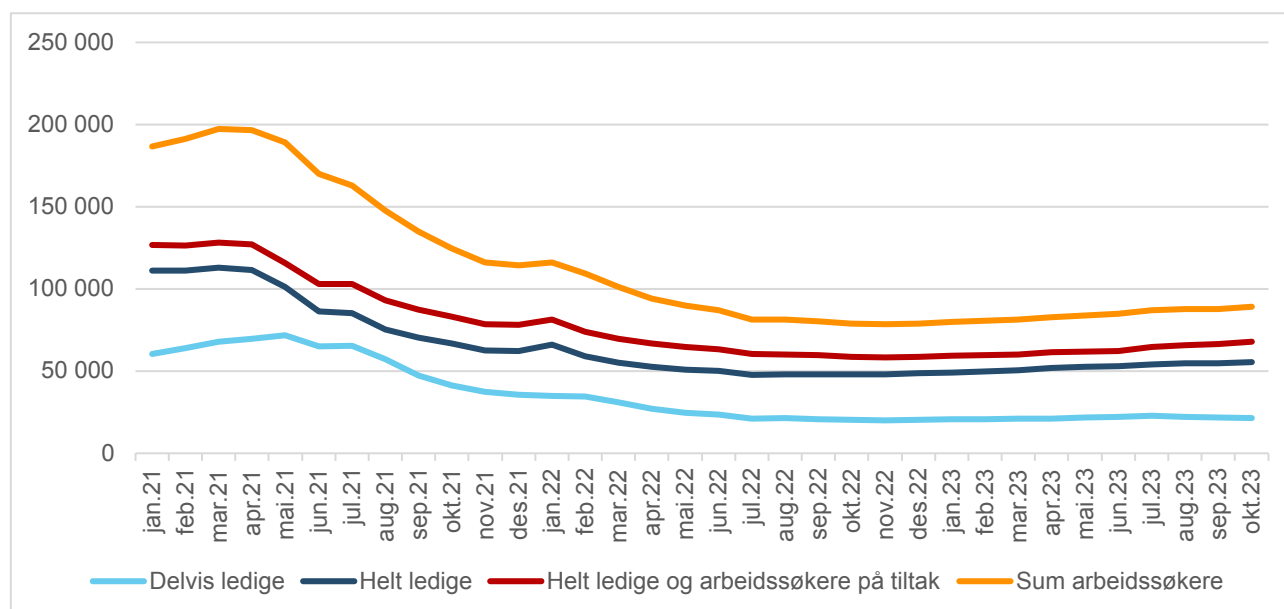
Stabil sysselsetting

Sysselsettingen har stabilisert seg på et høyt nivå i 2023. I oktober var 70,2 prosent av befolkningen mellom 15 og 74 år sysselsatt, ifølge sesongjusterte tall fra arbeidskraftundersøkelsen (AKU). Etter en kraftig vekst i sysselsettingen fra høsten 2020 til våren 2022, har andelen sysselsatte holdt seg stabil på i overkant av 70 prosent. Det er et klart høyere nivå enn før pandemien. I 2019 var andelen sysselsatte på 68,6 prosent i gjennomsnitt.²

Selv om andelen sysselsatte har holdt seg relativt stabil i år, har antallet sysselsatte fortsatt å øke. I oktober var det om lag 37 000 flere sysselsatte enn i desember i fjor, justert for normale sesongvariasjoner. Samtidig har også befolkningen fortsatt å vokse, blant annet på grunn av den høye innvandringen fra Ukraina. Ifølge SSB sin befolkningsstatistikk var det i tredje kvartal i år bosatt 51 400 ukrainske statsborgere i Norge, som har innvandret i løpet av 2022 og 2023. Ikke alle disse er i yrkesaktiv alder, men innvandringen har også gitt en kraftig økning i befolkningen mellom 15 og 74 år.

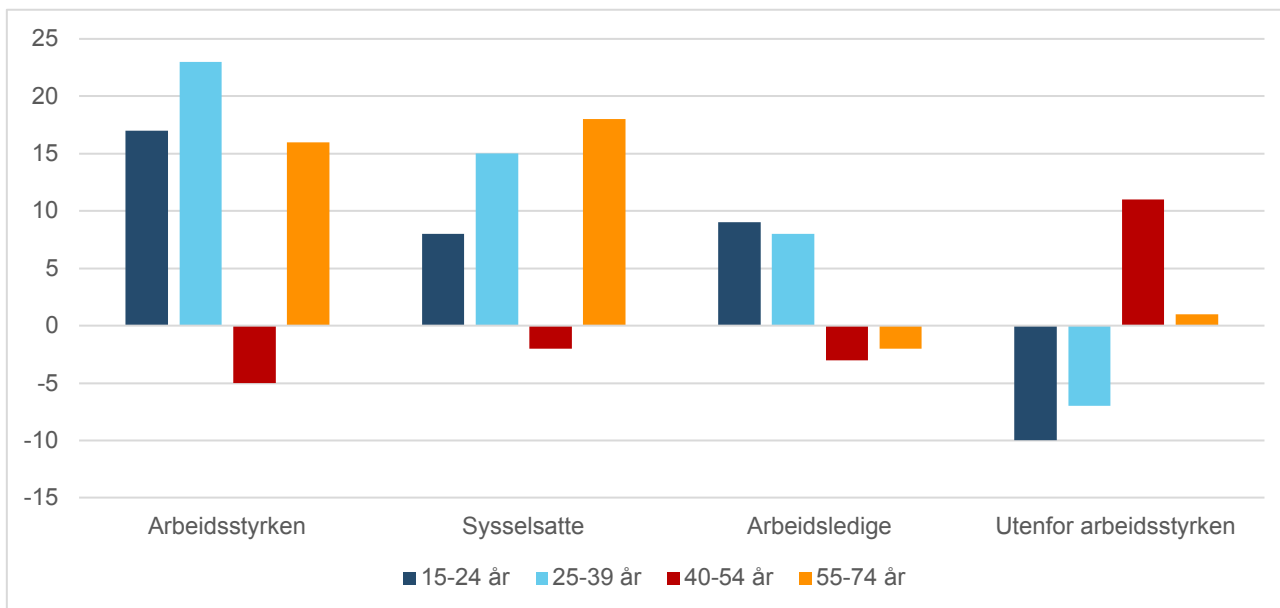
² Ifølge brudd- og sesongjusterte tall fra SSB.

Figur 1. Antall registrerte helt ledige, delvis ledige, summen av helt ledige og arbeidssøkere på tiltak og summen av antall arbeidssøkere per måned. Justert for normale sesongvariasjoner. Januar 2021 – oktober 2023

Kilde: NAV

Figur 2. Endring i befolkningen i yrkesaktiv alder etter arbeidsstyrkestatus og alder. 1 000 personer. 3. kvartal 2022 – 3. kvartal 2023

Kilde: SSB

Den høye befolkningsveksten har også gjort at hvor mange som ønsker å jobbe, arbeidsstyrken, har økt. I tredje kvartal var arbeidsstyrken på over 3 millioner personer, en økning på 51 000 sammenlignet med tredje kvartal i fjor. Økningen var størst i aldersgruppen 25-39 år, men det var også en stor økning for de yngste og eldste (figur 2). Veksten i arbeidsstyrken skyldes først og fremst flere sysselsatte, men også AKU viser en økning i arbeidsledigheten. Hele økningen i arbeidsledigheten har skjedd blant personer under 40 år ifølge AKU. Dette skiller seg litt fra den registrerte (brutto) ledigheten, som har økt for alle aldersgrupper under 60 år og mest for de mellom 30 og 50 år.

Etterspørselen etter arbeidskraft har dempet seg

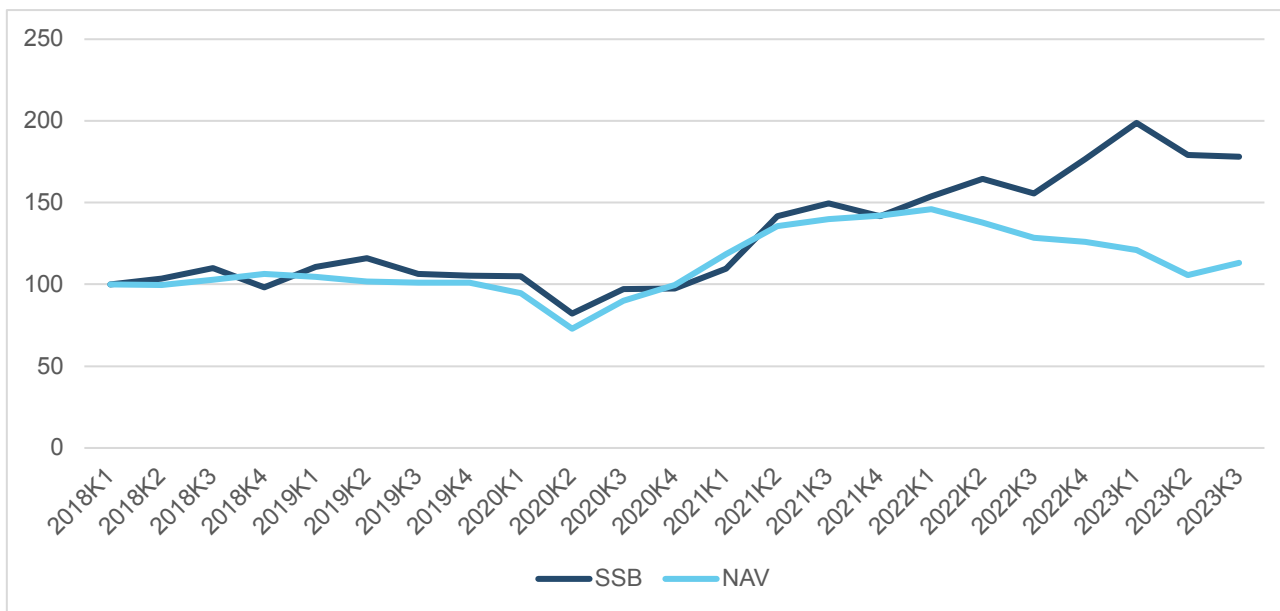
Den registrerte arbeidsledigheten har altså økt i år, men samtidig har antallet sysselsatte fortsatt å øke. Vi ser også at etterspørselen etter arbeidskraft holder seg høy, selv om den ikke er like høy som den har vært de siste årene. I løpet av oktober ble det registrert i underkant av 1 800 ledige stillinger per virkedag på arbeidsplassen.no, justert for normale sesongvariasjoner. Det er omtrent samme nivå som det har vært på siden mai i år. Samtidig så vi en nedgang i antallet

stillinger gjennom fjoråret og starten av dette året. SSB sin statistikk over beholdningen av ledige stillinger per kvartal, har imidlertid ikke vist like stor nedgang (figur 3). Denne nådde en topp i årets første kvartal, men har gått noe ned etter det.

Det er vanskelig å si hvorfor disse to statistikkene har skilt lag, etter å ha fulgt hverandre tett de siste årene. SSB sin statistikk er en utvalgsundersøkelse og viser beholdningen av ledige stillinger per kvartal, mens NAVs statistikk viser antallet nye ledige stillinger som registreres på arbeidsplassen.no i løpet av perioden. Den ulike utviklingen mellom de to kan dermed skyldes at flere bedrifter ikke velger å lyse ut ledige stillinger, f.eks. fordi de anser sannsynligheten liten for å få tak i arbeidskraften de trenger når det er lav ledighet og stor mangel på arbeidskraft. Det kan også være at et skifte i etterspørselen etter arbeidskraft først er synlig i antallet nye stillinger som legges ut, før det vises i beholdningen.

Vi legger størst vekst på antallet nye ledige stillinger som registreres på arbeidsplassen.no, som altså viser at etterspørselen etter arbeidskraft har dempet seg. Dette stemmer også overens med at vi ser en økning i arbeidsledigheten og at det rapporteres om lavere mangel på arbeidskraft fra virksomhetene. Vi ser også

Figur 3. Utvikling i antallet ledige stillinger. Antall nye ledige stillinger per virkedag på arbeidsplassen.no (NAV), og SSB sin statistikk over beholdningen av ledige stillinger per kvartal. Sesongjustert og indeksert. 1. kvartal 2018=100

Kilde: NAV og SSB

tydelig at det, som ventet, er konjunktursensitive yrker som opplever størst fall i etterspørselen. Størst er nedgangen innen ingeniør- og ikt-fag, bygg og anlegg, samt for meglere og konsulenter.

Mangelen på arbeidskraft har også falt noe tilbake fra de svært høye nivåene vi så i fjor. Norges Banks regionale nettverk viser en klar nedgang i andelen virksomheter som rapporterer om knapphet på arbeidskraft innen bygg og anlegg og tjenesteytende næringer. Samtidig er mangelen blitt noe høyere blant oljeleverandører. Oljeleverandørene anslår også at de vil sysselsette flere det kommende kvartalet, mens det ventes nedbemanning innen bygg og anlegg og varehandelen.

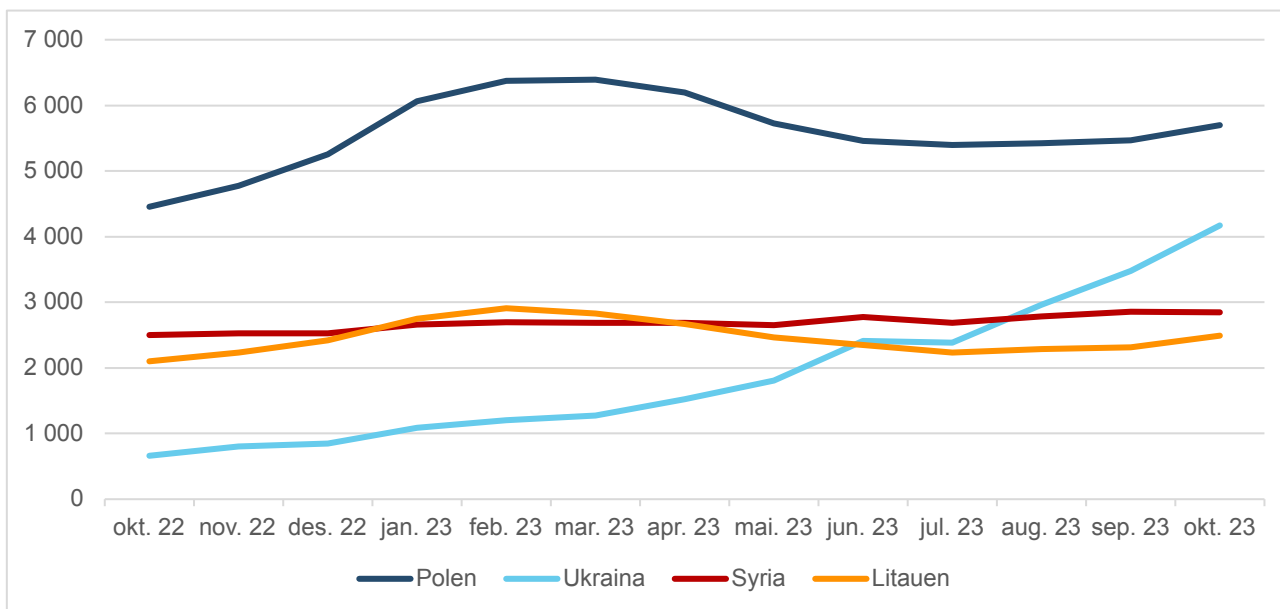
Ukrainere melder seg på arbeidsmarkedet

Ifølge UDI har 66 700 personer fra Ukraina søkt om kollektiv beskyttelse i Norge i perioden fra februar 2022 til midten av november 2023. SSB sin befolkningsstatistikk viser også at det i tredje kvartal i år var bosatt 51 400 ukrainske statsborgere i Norge, som har innvandret i løpet av 2022 og 2023. Ifølge UDI er 30 prosent av de som har kommet så langt barn under 18 år.

Den høye innvandringen påvirker arbeidsmarkedet på flere måter. I første omgang gir det økt behov for boliger, språkkurs, barnehageplasser osv., og dermed økt etterspørsel etter både varer og tjenester. Etter hvert som de bosettes i kommunene, vil de imidlertid også selv søke mot arbeidsmarkedet. Hvor raskt dette går vil variere, blant annet etter språkferdigheter og kompetanse de har med seg fra hjemlandet. Ukrainerne har rett på, men ikke plikt til, å delta i introduksjonsprogrammet. Hvor lenge dette varer vil imidlertid variere etter hvor lang utdanning de har fra tidligere. Dersom de har fullført videregående skole, vil de i utgangspunktet ha rett på introduksjonsprogrammet i seks måneder med mulighet for forlengelse i ytterligere seks.

I og med at det er snart to år siden flyktingestrømmen fra Ukraina startet ser vi nå flere og flere fra denne gruppen som melder seg på arbeidsmarkedet. De siste månedene har antallet ukrainere som er registrert som arbeidssøkere hos NAV økt med omtrent 600 personer hver måned (figur 4), og dette er nå den nest vanligste landbakgrunnen for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn. Ved utgangen av oktober var 4 200 personer fra Ukraina registrert som arbeidssøkere hos NAV, mens personer fra Polen utgjorde stør-

Figur 4. Antall personer registrert som arbeidssøkere hos NAV, etter landbakgrunn. De fire vanligste fødelandene i oktober 2023. Utvikling fra oktober 2022 til oktober 2023. Ikke sesongjustert

Kilde: NAV

ste gruppe med 5 700 personer. Veksten i antallet ukrainere står dermed for halvparten av økningen i antallet arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn siste tolv måneder, og mer enn en tredjedel av økningen i antallet arbeidssøkere totalt.

I tillegg til at vi nå ser at antallet arbeidssøkere fra Ukraina øker raskt, øker også antallet sysselsatte raskt. I oktober var om lag 5 400 ukrainere som har kommet til Norge de siste to årene, registrert med et arbeidsforhold. Det er få sammenlignet med hvor mange som har kommet hit, men nesten 4 000 flere enn for ett år siden. Dersom vi legger til grunn at det tar om lag 12 måneder fra man kommer til man er bosatt i kommune, ferdig med eventuelt introduksjonsprogram, og klar for arbeid, kan vi vente en videre vekst både i antallet sysselsatte og antallet som er registrert som arbeidssøkere hos NAV framover. Vi legger til grunn at dette vil dra opp det gjennomsnittlige antallet helt ledige med om lag 3 000 personer neste år og i 2025. Vi regner også med at dette vil dra opp antallet sysselsatte i denne perioden. Skulle for eksempel 50 prosent av de voksne som har kommet hit så langt være sysselsatt mot slutten av neste år, vil det innebære om lag 17 000 flere sysselsatte enn i dag. Så kan man innvende at

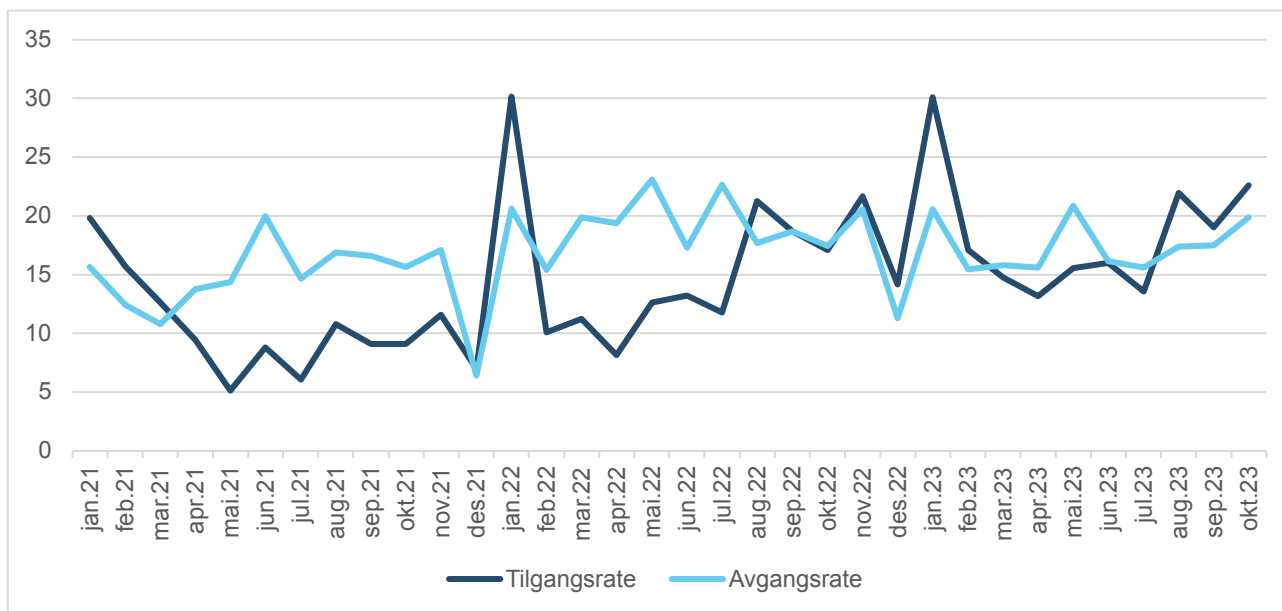
disse vil kunne fortrenge annen arbeidskraft, men i et arbeidsmarked med lav ledighet og fortsatt god etterspørsel etter arbeidskraft er det grunn til å tro at den effekten er liten.

Flere nye arbeidssøkere

Når antallet arbeidssøkere øker kan det både skyldes at flere blir arbeidsledige, slik at antallet nye arbeidssøkere går opp, eller at færre slutter å være arbeidssøkere. Antallet nye arbeidssøkere som registrerer seg hos NAV per virkedag nådde sitt laveste nivå i mars 2022, men har siden gått gradvis oppover. I løpet av oktober i år registrerte 19 000 personer seg som nye arbeidssøkere hos NAV. Det tilsvarer om lag 760 per virkedag, justert for normale sesongvariasjoner. Antallet nye arbeidssøkere har økt med om lag 180 per virkedag sammenlignet med mars i fjor. Dersom antallet nye arbeidssøkere per virkedag fortsatt hadde vært på samme nivå som den gang, ville det betydd om lag 4 500 færre nye arbeidssøkere i løpet av oktober.

Det var færre som sluttet å være registrert som arbeidssøkere i løpet av oktober enn antallet nye som registrerte seg. Dermed steg antallet arbeidssøkere med

Figur 5. Antallet nye arbeidssøkere (tilgang) og antallet som slutter å være arbeidssøkere (avgang) per måned. Prosent av beholdningen av arbeidssøkere hver måned. Januar 2021 – oktober 2023

Kilde: NAV

2 300 personer, men dette er ikke justert for normale sesongvariasjoner. Antallet arbeidssøkere stiger normalt på denne tiden av året, men økningen har vært større enn normalt denne høsten.

Selv om det er små endringer i antallet arbeidssøkere fra en måned til den neste, vil det altså typisk være store bevegelser i form av nye arbeidsledige og personer som slutter å være arbeidsledige. Det å se på slike strømmer inn i og ut av arbeidsledighet kan gi et mer utfyllende bilde av dynamikken på arbeidsmarkedet enn det som kommer til uttrykk i arbeidsledighetsraten.

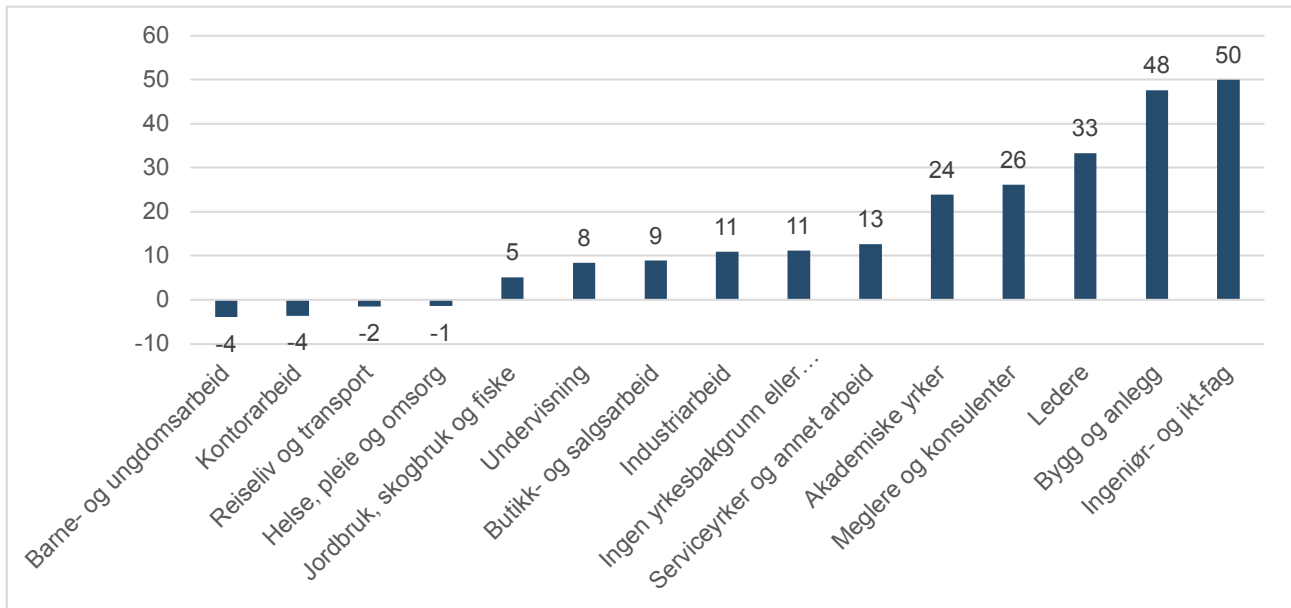
Figur 5 viser bevegelser inn i og ut av arbeidsledighet for perioden januar 2021 til oktober 2023. Tilgangsrate er definert som antall nye personer som registrerer seg som arbeidssøkere i løpet av en gitt måned, målt som andel av beholdningen av arbeidsledige ved starten av samme måned og tilsvarende for avgangsrate. Vi ser at det er en del sesongvariasjoner i disse størrelsene, og særlig skiller januar seg ut ved at det da melder seg mange nye arbeidssøkere. Det henger sammen med at mange kontrakter går ut ved nyttår. Videre ser vi at tilgangsrate øker gradvis gjennom perioden. I gjennomsnitt har den vært på 18 prosent i årets ti første måneder, mens den var

på 15 prosent i samme periode i fjor. Samtidig har andelen som slutter å være arbeidssøkere, avgangsrate, gått noe ned. Fra januar til oktober i år sluttet i gjennomsnitt 17 prosent å være arbeidssøkere hver måned. I tilsvarende periode i fjor var andelen som sluttet på 19 prosent i gjennomsnitt.

Av de nye arbeidssøkerne i oktober oppga 79 prosent (15 000 personer) at de kom fra et tidligere jobbforhold. Av disse hadde 38 prosent mistet jobben sin, 19 prosent blitt permittert, 15 prosent var usikre på sin jobbsituasjon da de meldte seg som arbeidssøkere hos NAV, og 14 prosent hadde sagt opp eller kom til å si opp sin jobb. De resterende 4 000 som registrerte seg som arbeidssøkere i løpet av oktober, kom dermed fra å være utenfor arbeidsstyrken. 66 prosent av disse svarte at de enten aldri har vært i jobb eller ikke vært i jobb de siste to årene, mens 24 prosent var nyutdannede eller ferdig med militærtjeneste.

Antallet nye arbeidssøkere har økt prosentvis mest for personer med bakgrunn fra ingeniør- og ikt-fag, bygg og anlegg, samt lederyrker det siste året (figur 6). Målt i antall personer er økningen størst innen bygg og anlegg, hvor det i oktober var 400 flere som hadde vært arbeidssøkere i mindre enn fire uker enn i oktober i fjor.

Figur 6. Prosentvis endring i antall arbeidssøkere som har vært arbeidssøkere i mindre enn 4 uker, etter yrke. Oktober 2022 – oktober 2023

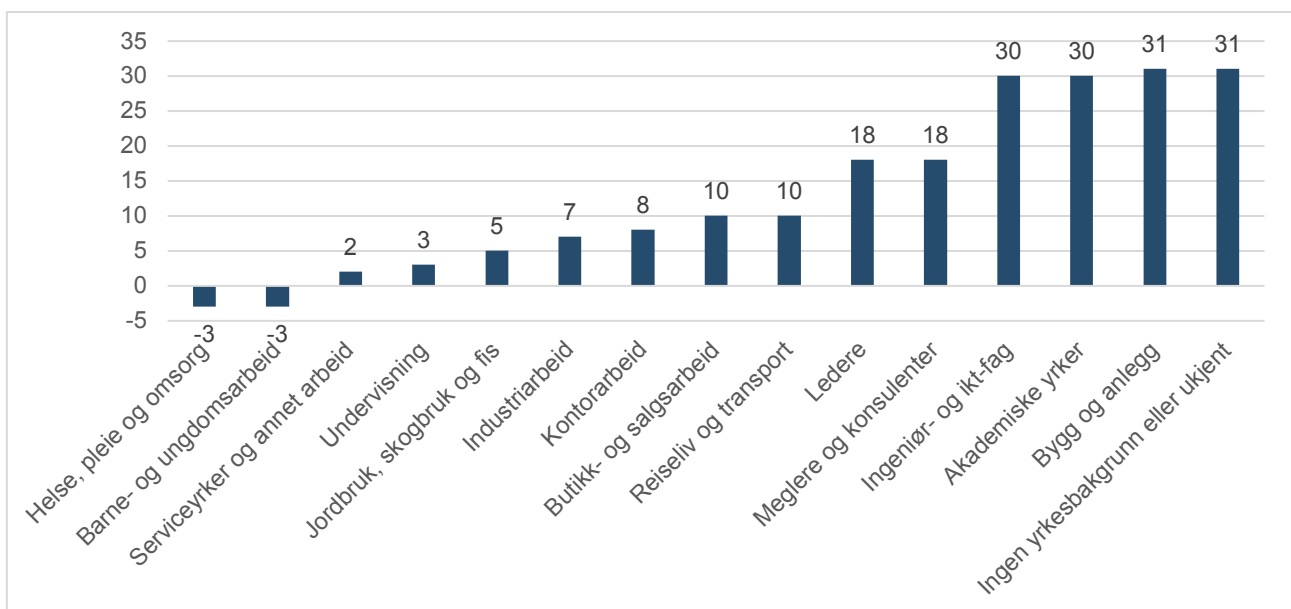

Kilde: NAV

Økningen i antallet nye arbeidssøkere bidrar også til at antallet arbeidssøkere totalt (beholdningen) øker. Så langt i år er det personer uten registrert yrkesbakgrunn og med bakgrunn fra bygge- og anleggsyrker som har hatt den største økningen i antallet arbeidssø-

kere (figur 7). Ved utgangen av oktober var det 31 prosent flere arbeidssøkere fra disse gruppene enn ved utgangen av desember, justert for normale sesongvariasjoner. Økningen i antallet personer uten registrert yrkesbakgrunn henger sammen med at mange av

Figur 7. Prosentvis endring i antall arbeidssøkere fra utgangen av desember 2022 til utgangen av oktober 2023. Etter yrkesgruppe. Sesongjusterte tall

Kilde: NAV

arbeidssøkerne fra Ukraina står uten registrert yrkesbakgrunn. To tredeler av veksten i antallet personer uten registrert yrkesbakgrunn de siste tolv månedene kommer blant ukrainere.

Ved utgangen av oktober var arbeidsledigheten høyest innen reiseliv og transport, samt serviceyrker og annet arbeid. Henholdsvis 4,3 og 4,2 prosent av arbeidsstyrken var registrert som arbeidssøkere hos NAV i disse to yrkesgruppene. Andelen arbeidssøkere er lavest innen akademiske yrker (1,0 %) og innen undervisningsyrker (1,1 %).

Antallet permitterte holder seg høyt

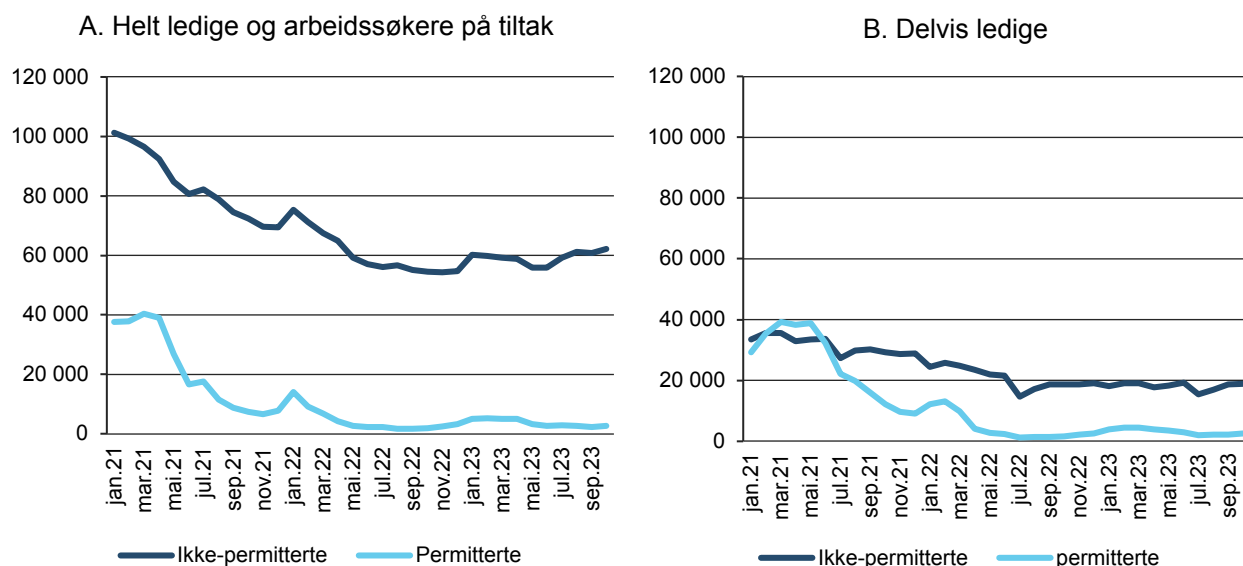
Ved utgangen av oktober var 5 300 personer registrert som helt eller delvis permitterte arbeidssøkere hos NAV, noe som utgjør 0,2 prosent av arbeidsstyrken. Antallet permitterte har nå holdt seg rundt dette nivået siden juni. Det er et noe høyere nivå enn det var i tilsvarende periode i fjor. Sammenligner vi med årene før pandemien må vi tilbake til 2016 for å finne et år med flere permitterte. Over halvparten av de permitterte har bakgrunn fra bygg og anlegg, industriarbeid eller ingeniør- og ikt-fag.

Virksomheter som må si opp eller permittere 10 ansatte eller flere skal melde fra om dette til NAV så tidlig som mulig. Basert på disse meldingene lager vi månedlig statistikk over hvor mange varsel NAV har mottatt, og hvor mange personer som er berørt. I uke 31-47 (august til november) har NAV mottatt varsel om permittering av til sammen 10 500 personer. I tilsvarende periode i fjor var tallet på 12 100 personer. Selv om en virksomhet melder at de må permittere kan situasjonen endre seg, slik at de ikke har behov for å permittere likevel. Samtidig kan disse varslene undervurdere permitteringene som kommer, dersom f.eks. mange bedrifter permitterer mindre enn 10 ansatte og dermed ikke trenger å varsle NAV. Antallet personer som er berørt av varsel om masseoppsigelse er derimot høyere i høst enn det var i fjor høst. Så langt i høst gjelder dette 6 700 personer, mot 5 100 i samme periode i fjor. I sum er det altså foreløpig lite dramatik i disse forhåndsvarslene som NAV mottar.

Tre av fire i «utsatt» gruppe

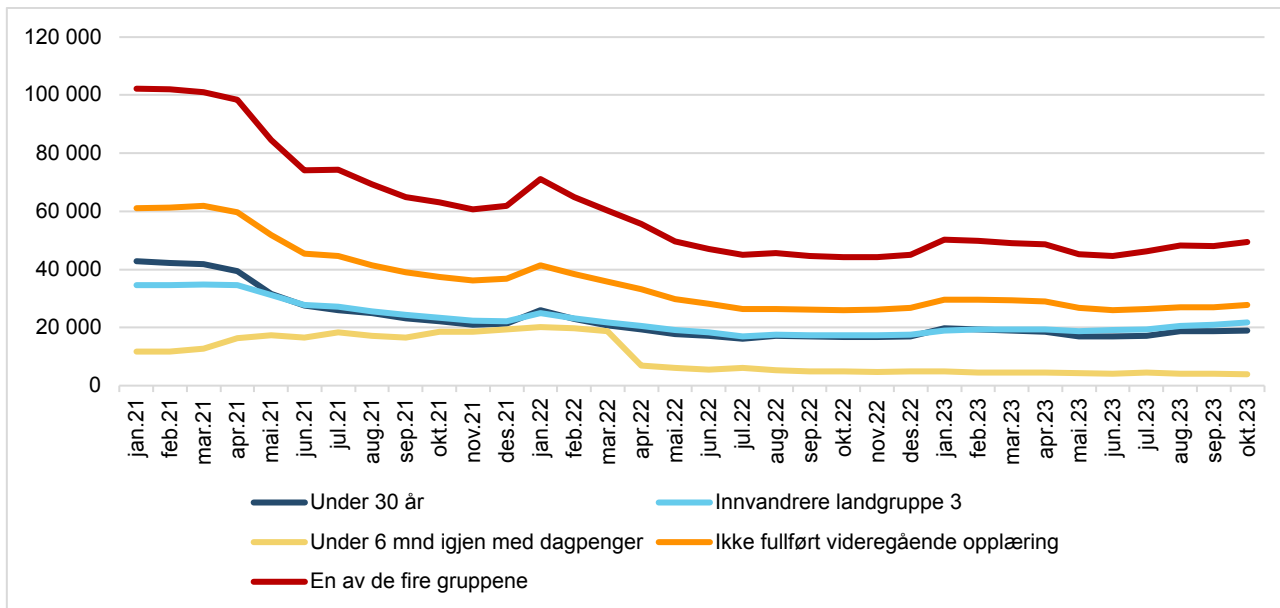
Noen grupper er mer utsatt for å få langvarige negative konsekvenser av arbeidsledighet. Forskning viser for eksempel at arbeidsledighet i ungdomstiden kan få

Figur 8. Antall helt ledige og arbeidssøkere på tiltak (panel A) og delvis ledige (panel B), fordelt på permitterte og ikke-permitterte. Januar 2021 – oktober 2023

Kilde: NAV

Figur 9: Antall helt ledige og arbeidssøkere i arbeidsmarkedstiltak som tilhører «utsatte» grupper. Januar 2021 - oktober 2023

Kilde: NAV

langvarig negative effekter på sysselsetting og lønnsutvikling, se Nilsen og Reiso (2014) og Skans (2011), mens Bratsberg m.fl. (2018) finner at en del innvandrergupper har større problem med å komme tilbake i jobb når de blir arbeidsledige enn befolkningen for øvrig. Derfor er også disse grupper som er prioritert i NAVs oppfølging, sammen med personer som har vært lenge arbeidsledige.

I figur 9 ser vi utviklingen i antallet helt ledige og arbeidssøkere som deltar i arbeidsmarkedstiltak som er unge, innvandrere, ikke har fullført videregående opplæring, har kort tid igjen med dagpenger, eller som er i minst en av disse fire gruppene. Ved utgangen av oktober var om lag 49 400 personer i minst en av disse gruppene, som tilsvarer 76 prosent av alle som var registrert som helt ledig eller arbeidssøker i arbeidsmarkedstiltak hos NAV. En del vil være i flere av disse undergruppene, for eksempel en ungdom som ikke har fullført videregående opplæring. I oktober i fjor var 78 prosent i en av disse fire gruppene, men det siste året har altså arbeidsledigheten økte noe mindre for disse gruppene enn andre.

NAVs arbeidsmarkedsprognose

Situasjonen på arbeidsmarkedet er fremdeles god. Etter å ha falt til et svært lavt nivå i fjor sommer, har ledigheten økt jevnt og trutt det siste året. Det var 52 400 helt ledige registrert hos NAV i oktober, noe som er en økning på 7 000 personer siden samme måned i fjor.

Vi forventer at ledigheten vil fortsette å øke framover, i om lag samme takt som den har gjort det siste året. De viktigste grunnene til det er lav aktivitet i bygge- og anleggsnæringen, at stadig flere ukrainere er klare for jobb, og registrerer seg hos NAV for å få bistand til det, og svak utvikling i privat konsum, som reduserer etterspørselen innen blant annet varehandelen.

I gjennomsnitt anslår vi 53 000 registrert helt ledige i år, 61 000 neste år, og 68 000 i 2025. Det tilsvarer 1,8 prosent av arbeidsstyrken i 2023, 2,1 prosent i 2024, og 2,3 i 2025.

Kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi har avtatt siden i fjor vår, og ifølge kontaktene i Norges Banks regionale nettverk er kapasitetsutnyttelsen i tredje kvartal om lag på nivå med gjennomsnittet de siste 20 årene. Det er store forskjeller mellom næringene. Høye

investeringer innen olje og gass bidrar til høyt aktivitetsnivå innen leverandørnæringen. Samtidig er det dårligere tider innen varehandelen, bygg- og anleggsnæringen og deler av industrien.

I Norges Banks forventningsundersøkelse fra november meldte 34 prosent av næringslivslederne at de forventet lavere lønnsomhet det kommende året, mot 24 prosent som forventet bedret lønnsomhet. Dette er omtrent uendrede resultater fra andre og tredje kvartal.

De siste to årene har vært preget av høy prisvekst. I oktober var konsumprisindeksen (KPI) 4,0 prosent høyere enn samme måned året før, mens KPI-JAE, som ikke inkluderer energivarer, steg 6,0 prosent i samme periode. Forskjellen skyldes i stor grad at elektrisitetsprisene var 30 prosent lavere i oktober år sammenlignet med i fjor. De viktigste bidragsyterne til den høye prisveksten er økte husleier og en oppgang i matvareprisene.

Den høye inflasjon har ført til gjentatte økninger i styringsrenten de siste to årene. Den siste økningen kom i september, da renten ble satt opp til 4,25 prosent. Vi legger til grunn at Norges Bank sett opp renten til 4,5 prosent i desember. Vi forventer at renten blir liggende på dette nivået til slutten av 2024, og at den blir satt ned gradvis gjennom 2025.

Renten er på sitt høyeste nivå siden 2009. Siden den gang har andelen husholdninger med en gjeld som overstiger tre årlige husholdningsinntekter økt fra 13 til 20 prosent. Det betyr at den høye renten påvirker økonomien til husholdningene mer nå enn da renten var på samme nivå i 2009. Økt rente trekker inn kjøpekraft fra husholdningene, øker kostnadene for bedriftene, og fører til at færre investeringsprosjekter blir lønnsomme.

Kronen svekket seg klart i vår. Den styrket seg noe i sommer, men har svekket seg på nytt i høst. Den svake kronen fører til at importerte varer og tjenester blir dyrere, hvilket gjør det vanskeligere å få ned inflasjonen. Vi har lagt til grunn at kronen vil styrke seg noe fra dagens nivå, men dette er et usikkerhetsmoment som kan påvirke både eksportvolum, inflasjon og rentesettingen framover.

Utviklingen internasjonalt er også fremdeles preget av høy inflasjon, økte renter og svakere vekst. Inflasjonen har likevel falt klart tilbake. I USA var 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) på 3,2 prosent i oktober, mot 9,1 prosent i juni i fjor. Også kjerneinflasjonen, som i USA ekskluderer matvarepriser og energipriser, har falt mye det siste året, og nådde i oktober det laveste nivået siden september 2021. Det samme mønsteret er tydelig i euroområdet. Frykten for en brå økonomisk nedgang internasjonalt har dempet seg siden sist prognose, og sannsynligheten for en myk landing har økt. Samtidig er pengepolitikken fortsatt stram, og vi venter beskjeden økonomisk vekst hos våre handelspartnere de kommende årene.

Privat konsum har utviklet seg relativt flatt de siste to årene. I tredje kvartal økte konsumet med 0,5 prosent, men er likevel ikke høyere enn det var i fjerde kvartal 2021 (sesongjustert og i faste priser). Dette gjenspeiler svak reallønnsutvikling og økte renteutgifter de siste to årene. Vi venter svak utvikling i konsumet i 2024, men at konsumet vil ta seg noe opp i 2025, som følge av forventet reallønnsvekst og at renten antas å bli satt ned gradvis fra slutten av 2024.

Boliginvesteringene har falt med hele 19,7 prosent fra 3. kvartal 2022 til 3. kvartal i år. Dette må sees i sammenheng med økte byggekostnader og nedgang i realboligprisene. Renteøkningene påvirker dessuten boligbyggingen både direkte ved å øke finansieringskostnadene og indirekte gjennom negativt press på boligprisene. Antallet igangsettingstillatelser var i andre kvartal på sitt laveste registrerte nivå, og selv om de gikk noe opp i tredje kvartal, er det bare snakk om marginalt flere enn det svakeste kvartalet under finanskrisen. Det tyder på at det ikke ligger an til en umiddelbar økning i boliginvesteringene, og at ledigheten sannsynligvis vil fortsette å øke innen bygg og anlegg. I 2025 venter vi derimot at boligprisene vil øke igjen, som følge av reallønnsvekst, rentenedgang og lav boligbygging i dag. Som følge av dette venter vi at også boliginvesteringene vil ta seg opp i 2025.

Det er utsikter til økte investeringer i olje- og gassvirksomheten i 2024. Dette har blant annet sammenheng med oljeskattepakken som ble vedtatt i 2020,

som har fremskyndet investeringer i petroleumsindustrien.

Det er flere store usikkerhetsmoment som kan få betydning for utviklingen framover. Krigen i Ukraina ser ut til å være inne i en mer stabil fase, og skaper mindre usikkerhet nå enn den første perioden. Her kan det likevel komme ny utvikling som øker usikkerheten.

Flyktningene fra Ukraina utgjør et større usikkerhetsmoment, og de registrerer seg i stadig større grad som arbeidsledige (figur 4). Etter hvert som flere av flyktningene begynner å bli etablere i Norge, fullfører introduksjonsprogrammet og får grep om språket, forventer vi at en stadig større andel av de vil søke mot arbeidsmarkedet, og slik dra opp både arbeidsstyrken, sysselsettingen og ledigheten. Det er imidlertid stor usikkerhet rundt hvor raskt dette går, og hvor raskt de kommer i jobb.

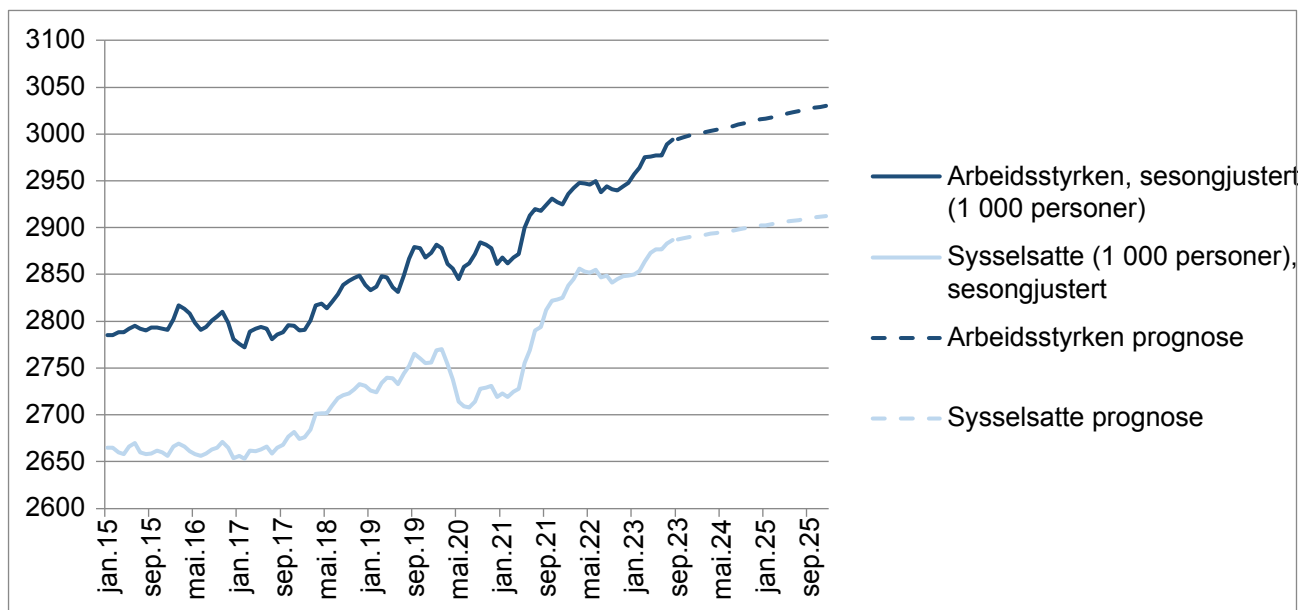
Et annet usikkerhetsmoment er den høye inflasjonen, som selv om den har falt mye, fremdeles er langt over inflasjonsmålet i både Norge og andre land. Det er

usikkert hvor lang tid det vil ta før inflasjonen er tilbake til målet, og hvordan pengepolitikken vil bli innrettet for å komme helt i mål.

Samlet sett forventer vi beskjedne vekst i norsk økonomi og en noe svakere utvikling på arbeidsmarkedet framover. Selv om arbeidsledigheten vil stige, innebærer vår prognose en fortsatt lav ledighet. Samtidig vil sysselsettingen holde seg høy, selv om den positive utviklingen stopper opp. Vi forventer altså at den norske økonomien og arbeidsmarkedet vil komme seg greit gjennom møtet med høy inflasjon og økte renter.

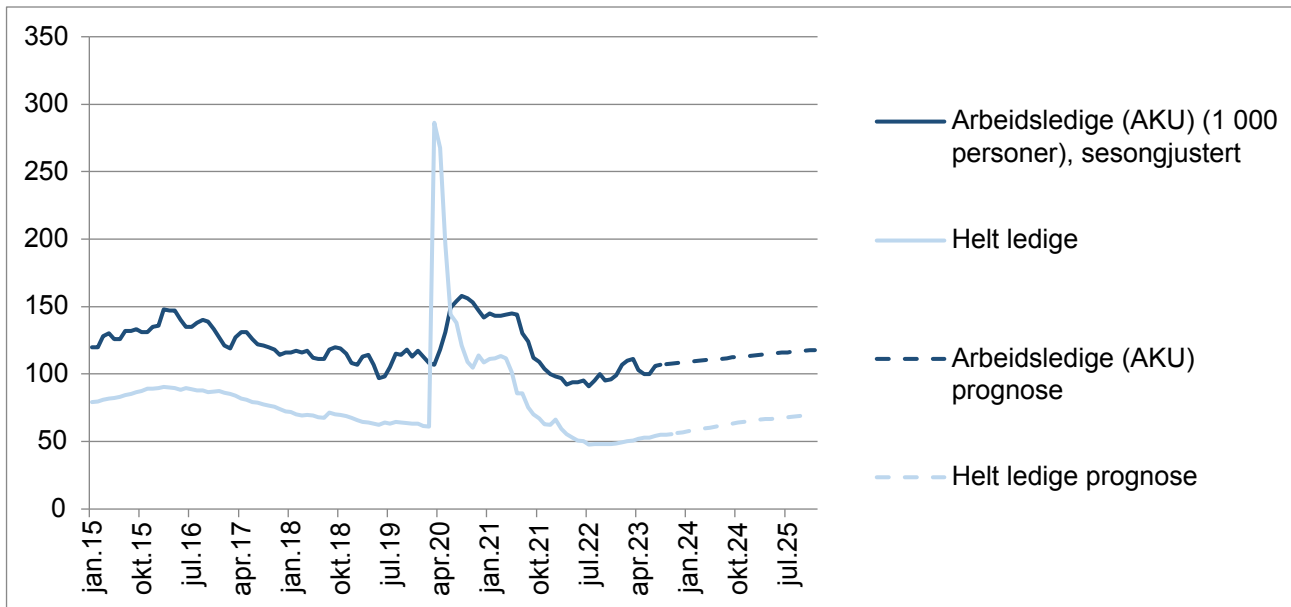
I en situasjon med fortsatt lav ledighet er det gode muligheter for å få flere av de som er registrert hos NAV i jobb. Andre grupper som kan nyte godt av fortsatt lav ledighet er personer som mottar arbeidsavklaringspenger eller deltar i kvalifiseringsprogrammet. Med det arbeidsmarkedet vi nå venter er det viktig for NAV å hjelpe arbeidsgivere med å få tak i arbeidskraft, og se på hvilke tiltak og oppfølging som kan få arbeidssøkere raskt i arbeid. Samtidig er det fortsatt viktig at man oppnår en arbeidstilknytning som kan bli langvarig.

Figur 10. Antall personer i arbeidsstyrken og antall sysselsatte ifølge AKU. 1 000 personer. Sesongjusterte tall

Kilde: SSB og NAV

Figur 11. Antall registrerte helt ledige og ledige ifølge AKU. 1000 personer. Sesongjusterte tall

Kilde: SSB og NAV

Tabell 1. NAVs prognose for utviklingen i norsk økonomi i 2023 – 2025. Prosentvis vekst om ikke annet er angitt*

	2023	2024	2025
Arbeidsmarked			
Registrerte helt ledige, antall	53 000	61 000	68 000
Registrerte helt ledige i prosent av arbeidsstyrken	1,8	2,1	2,3
AKU-arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken	3,6	3,7	3,8
Sysselsettingsvekst (AKU)	1,0	0,5	0,6
Arbeidsstyrkevekst (AKU)	1,4	0,7	0,6
Sysselsettingsandel** (AKU), nivå	70,2	70,2	70,3
Yrkesdeltakelse**, nivå	72,9	73,0	73,1
Realøkonomi			
Konsum i husholdninger mm	-0,8	0,8	2,5
Bruttoinvesteringer Fastlands-Norge	-2,9	-3,0	-0,1
Eksport	5,2	4,3	2,1
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge	0,7	1,1	1,8
BNP-vekst handelspartnere (veid gjennomsnitt)	1,1	0,5	1,7
Valutakurs og oljepris (nivå)			
NOK per euro	11,5	11,6	11,6
Råoljepris i dollar	83	79	75

*Nasjonalregnskapstallene for 3. kvartal, publisert 23. november, er ikke hensyntatt.

** Sysselsettingsandelen og yrkesdeltakelsen oppgitt i tabell 1 er i tråd med ny AKU.

Kilde: NAV

Tabell 2. Befolkning i yrkesaktiv alder, arbeidsstyrken, sysselsatte og arbeidsledige ifølge AKU og NAV.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Befolkning 15-74 år	3 966 000	3 993 000	4 015 000	4 035 000	4 024 000	4 054 000
Arbeidsstyrken	2 763 000	2 802 000	2 830 000	2 840 000	2 902 000	2 942 000
Sysselsatte	2 647 000	2 694 000	2 724 000	2 710 000	2 774 000	2 846 000
Yrkesdeltakelsen	69,70 %	70,20 %	70,50 %	70,40 %	72,10 %	72,60 %
Sysselsettingsandel	66,70 %	67,50 %	67,80 %	67,20 %	68,90 %	70,30 %
AKU-arbeidsledige	117 000	108 000	106 000	130 000	128 000	96 000
AKU-arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken	4,20 %	3,80 %	3,70 %	4,60 %	4,40 %	3,20 %
Registrerte helt ledige (NAV)	74 235	65 547	63 451	141 939	88 862	52 148
Registrerte helt ledige i prosent av arbeidsstyrken	2,70 %	2,40 %	2,30 %	5,00 %	3,20 %	1,80 %

Kilde: SSB og NAV

Makromodellen KVARTS

NAVs prognose om utviklingen i norsk økonomi og arbeidsmarked er basert på modellsimuleringer med den makroøkonometriske modellen KVARTS. KVARTS er en modell for norsk økonomi utviklet av SSB. Modellen er estimert på data fra nasjonalregnskapet og basert på økonomisk teori. For mer informasjon om modellen, se *MODAG og KVARTS - SSB*.

Referanser

Bratsberg, Bernt, Oddbjørn Raaum og Knut Røed (2018) «Job loss and immigrant labor market performance» *Economica*, 85 (337).

Nilsen, Øyvind Anti og Katrine Holm Reiso (2014) «Scarring Effects of Early-Career Unemployment» *Nordic Economic Policy Review*, 2014, 1, 13–45.

Skans, Oskar Nordstrøm (2011) «Scarring effects of the first labour market experience» *IZA Discussion Paper No. 5565*.